

על שפת בית המדרש/ מרדכי בר-אור

שפתו של הרב לוינשטיין בסוגיית הלהט"ב הינה קשה ומכוערת. לא לחינם אמרו חז"ל "חכמים-היזהרו בדבריכם", ואודה כי לשמוע את הדברים מדמות שאני מעריך, שהיה מג"ד שלי לפני שנים רבות, צרם לי מאוד.

"קולות" פועלת כבר שנים רבות לחבר בין תורת ישראל לאהבת החיים, להרחבת ערך האדם.

דברי הרב מותרים תחושה של צמצום החיים. עין רעה. שיפוטיות.

אני מבקש להציע הצעה מעט חדשה לשיח בנושא. ההצעה איננה נעה על ציר השמרנות/ליברליות המאפיין דוברים רבים בימים אלו, כולל חלק מעמיתיי בקולות.

הנטייה היום בעולם הפלורליסטי היא חיבוק גמור לכל תופעה ונטייה מינית, להט"ב וכו'... קבוצות של "קולות" הנוסעות לארה"ב פוגשות מרכזים יהודים של להט"ב, ונחשפים מקרוב לנושא. אבל אני מבקש להפריד בין 'עמדה' ל'שפה'.

'עמדה'-היא כל המילים המדוברות בשעות אלו בנושא. יש עמדות שמרניות, ויש עמדות ליברליות. מלל של כאב ואכפתיות אינסופיים, חשוב מרתק. יש בו הכל, חוץ מנגיעה בנושא עצמו.

'שפה', שלא כ'עמדה', נוגעת, להבנתי, ברובד מיתי של התרבות. בתמונת יסוד, במשהו ראשוני, אם נרצה- תמים.

בשפה המיתית- אני רואה תמונה של "זכר ונקבה ברא אותם". אני רואה את חיפוש הבורא אחר כל החיות למען יהוו זוג נכון לאדם הראשון, ולבסוף לקח מצלעו של אדם ויצר את האשה. אני שומע את תהודת "זאת הפעם עצם מעצמי לזאת ייקרא אישה כי מהאיש לוקחה", חש בעוצמת האינטימיות הקשורה בגילוי זה, של אשה השונה ממנו, ואני שומע את הסיכום "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד."

בתמונת התשתית אני רואה את אדם וחיה בגן עדן, עם השוני הפיזי והרגשי ביניהם. אני מדמיין מעשה חיבור ביניהם, כזה שיוצר חיים.

תמונות אלו יקרות לי. הן נוגעות בשורשי הווייתנו.

אני קורא מחקרים על דור ה-Y, ובלבול הזהות המינית המאפיין אותו. קורא, ולעיתים רואה, כיצד בלבול זה משפיע על המיניות עצמה, על האתגר של עידון העוצמה, יפי הדיוק - התמודדות כה חשובה לחיינו האנושיים.

מאידך- אני מכיר ורואה אנשים מקהילת הלהט"ב - אני רואה אנשים שבחרו לחיות בזוגיות אחרת, אני רואה אהבה, רואה גם כאב והרבה פעמים אהבה מהולה בכאב. אני רואה אנשים ללא פנים, כי אנשים אינם מוכנים להביט בהם בפנים, כיצורי הבורא. זה מקום ש'צלם אלוהים שבאדם'- צף ועולה

בעוצמות עבורי. כמה למדתי ולימדתי על היחס לאחר ולשונה. כמה האחר- הוא מראה ליסודות הקיימים בתוכי. מהבעל שם טוב למדנו כי הזכות להביא תוכחה שמורה רק לאדם הרואה בתכונות חברו, אותו הוא מוכיח –יסודות מוכרים לו מעצמו.

כואב לי היעדר השפה עליה ניתן לדבר על הסוגיא. זו טעותו של הרב יגאל לוינשטיין, ואולי גם של חברי בעלי העמדה הליבראלית - חוסר היכולת להבחין בין שפה לעמדה.

והחברה שלנו כה משוועת לשפה, מעבר להבעת עמדה.

"קולות" כבית מדרש יוצר- צריך ליצור שפה הנוגע בתשתית העולם. שפה זו איננה רק שפת התרבות, החוק וה"עמדה". יצירה כזו דורשת הקשבה עמוקה לקולות פנימיים בתוכנו שלעיתים כבויים. זה תהליך המבקש להבין- כיצד איש מסוכן כמו דונלד טראמפ, מייצג שלישי מתושבי ארה"ב החוששים מליברליות חסרת גבולות. האם יש לתורה ולעם ישראל תפקיד ביצירת שיחה שאיננה רק ליברלית וחובקת ?

לא ארחיב כאן על עוצמת השפה המיתית. עיינו במאמרו החשוב של יהודה ליבס –"יהדות ומיתוס" - ביחס לתפקיד השפה המיתית בקיום עולם של אהבה, נתינה, קבלה ויצירה.

כיצד חיים בשלום בין שפת תשתית של דימוי אדם וחווה בגן עדן, לבין אהבת האדם בכלל ?

הרב מנחם פרומן, זכר צדיק לברכה, הביא לעולם את סוד מחיאת הכפיים. מנחם היה טוען יד אחת בעוצמה דתית, ויד שניה בחופש חילוני, ומוחא כפיים. היה טוען יד אחת בזכות ההתיישבות ברחבי ישראל, ויד שניה בזכות הפלשתינאים בהגדרה עצמית ומדינה. ומוחא כפיים. וכו... בלוייה של מנחם, מצאנו עצמינו מוחאים כפיים עוד ועוד. כתנועה נפשית. כתנועה חברתית.

אני מציע כי ביד אחת, נאזור אומץ לשיחה מיתית. לתמונות תשתית בסוגיות מגדר היקרות לנו. ביד שניה- נרחיב את אהבת האדם, בחירותיו ואהבתו. נדע לחבק אנשים החיים בשונה מאיתנו.

ונמחא כף.

תנועה זו איננה בריחה מהבעת עמדה. היא מבטיחה נגיעת עומק בסוגיא. היא יוצרת שפה חדשה.

ליאור טל

שלום לכולם,

אני משער שרובכם שמעתם על "[נאום הסוטים](#)" של הרב יגאל לוינשטיין שגורר מבול של תגובות מאנשי רוח, פוליטיקאים וגולשים (ולצערי מעט מאוד תגובות מרבני הציונות הדתית וראשיה בכנסת). למי מכם שאינו מצוי בנבכי הציונות הדתית- הרב יגאל הוא רב משפיע מאוד ומקובל מאוד ועומד בראש המכינה הקדם צבאית בעלי שנחשבת לגדולה ולמשפיעה ביותר בציונות הדתית בכלל ובצבא בפרט.

אני רואה לנכון לשתף אתכם במכתב שכתבתי לו ולהביע משאלה שנגיע לרמת בגרות ארגונית בה נוכל להגיב לדברים מעין אלה בשם הארגון ובצורה פומבית וברורה. עלי לציין שבמכתב שכתבתי התייחסתי לרמח בבר-נוער ולאחר מכן הסתבר לי שככל הנראה במקרה שהוא דיבר עליו (שליחת קורס טיס להתנדבות במועדון גאה בתל אביב) טעיתי ולא דובר על הבר-נוער. הנה מכתבי, אתם כמובן מוזמנים להגיב -

שלום הרב יגאל

מאז שהפסקנו להיפגש בפורום ראשי המכינות לא שוחחנו, ועתה משהגיע אלי, כמו לרבים אחרים, הסרטון ובו "נאום הסוטים" שלך, אני חש צורך ורצון להגיד לך כמה דברים.

אין טעם לדוש בפערי האמונות והדעות שלנו אשר במרכזם התנגדותך הנחרצת לפלורליזם בכלל ופלורליזם דתי בפרט, פרשנותך את הדמוקרטיה כפרוצדוראלית בלבד והתנגדותך לגילויי ליברליזם ושוויון, תמיכתך בהפעלת ממשל צבאי על עם אחר למען מימוש חלום ארץ ישראל השלמה ויחסך לקהילת הלהט"ב (לסביות, הומואים, טרנס ובי ג'נדר). כמובן שתפיסותי הפוכות. אינני מקל ראש בפערים אלה ומשמעותם, אבל הם ידועים לי כבר שנים ואינני רואה טעם לדון בהם כרגע. לא אלה הדברים שהפתיעו אותי בנאומך. אני מבקש לדבר איתך דווקא על הדברים שטעיתי לחשוב שאנו מסכימים בהם ושבגללם נאומך לא רק חרה לי, אלא היטב היטב חרה לי. אני רוצה לדבר איתך על חמלה, על אהבת אדם אשר נברא יחידי ובצלם אלוהים, על אהבת ישראל ועל תפקידנו כמחנכים.

כשבעה עד עשרה אחוזים מאוכלוסיית הגברים הם בעלי נטיות חד מיניות. בתוכם חלק מתלמידיך ובוגריך, חלק מהמתפללים איתך בבית הכנסת, וכמובן אוכלוסיה רחבה שאינך מכיר. אני יודע שלשיטתך אלה מתוכם המסרבים לחיות בשקר וייסורים ומממשים את נטייתם, עוברים עבירה חמורה מאוד. אני מבין זאת. אבל הרי לשיטתך כל חילוני שמקושש עצים בשבת עובר עבירה שכזו, כל אוכל שרצים וכל בועל נידות. במילים אחרות, רוב העם היהודי החי כיום עובר לשיטתך עבירות חמורות! כיצד אתה חושב שיש להתייחס לרוב עם ישראל? האם הדרך היא לקלל, להרחיק, להדיר ולבייש?

הדברים שנשאת היו נטולי חמלה לאנשים שונים ממך, לא היה בהם שמץ של חיבה לאדם שנברא בצלם ולישראל שנקראים בנים למקום, והם עלולים להביא תלמידים מובהקים שלך אל הקצה (אני

מתכוון לניסיונות התאבדות, דיכאונות חמורים ושאר מקרים מתועדים וידועים של בחורים דתיים צעירים בעלי נטייה חד מינית שהמערכת ורבניה מפנים להם עורף).

דיברת על הזעזוע שלך מכך שקורס טיס הלך להתנדב במועדון של הומואים, סוטים בלשונך האיומה, ועוד נאלצו לשמוע את תפיסת עולמם. נדמה לי שהסיפור מוכר לי. הם הלכו להתנדב בבר-נוער, מקום בו נרצחו ניר כץ וליז טרובישי בפיגוע שנאה נגד הומואים, פיגוע שכלל הנראה הושפע מדברים שהשמיעו עמיתים שלך המדברים כמוך. הם הלכו דווקא לשם כדי לזעוק עכרתם אותי להבאישי ולנסות להסיר מאתנו קללה לדורות. הם הלכו דווקא לשם כי עוד רגע הם יפקדו על מחלקות שבהם ישרתו גם הומואים, וכלל ראשון בפקוד הוא להכיר את פקודיך. הם הלכו דווקא לשם כי התאבדות היא גורם המוות הראשון (!) בצבא (למעט בשנות מלחמה). מה הסיכוי שחייל הומו יתאבד כאשר המפקד שלו מכיל אותו, מבין למצוקותיו ונוהג כלפיו באהבה? מה הסיכוי שהוא יתאבד כאשר המפקד שלו תופס אותו כסוטה ומסרב אפילו לשמוע את תפיסותיו, תלאות חייו ומצוקותיו? אתה מבין את רמת חוסר האחריות של התבטאויותיך? מבלי משים יגאל, אתה פוגע עמוקות בתפקידך כמחנך ומנסה להשפיע על הצבא לפגוע בהכשרת מפקדיו.

"אמר רב נחמן אמר רבה בר אבא אמר קרא ואהבת לרעך כמוך - ברור לו מיתה יפה". אפילו בשעה כה קיצונית ונדירה של הוצאת אדם להורג בעונש מוות (אחד ל-70 שנה נקראת קטלנית וכד' והדברים ידועים), הרי שעדיין חובת האהבה כלפי הנידון שרירה וקיימת ויש למצוא דרכים לבטא אותה, עד כדי המצב האירוני של "ברור לו מיתה יפה"! עד כדי כך. שאל עצמך- האם היה שמץ אהבה בדברים שנשאת? לצערי רק שנאה נטפה מהדברים. לא תשנא את אחיך בלבבך קודם להוכח תוכיח את עמיתך, והנה אתה נושא עכשיו חטא גדול.

לא אהפוך אותך לפלורליסט. לא אשכנע אותך אפילו בקשר (ההפוך) בין דברי הרב קוק לדברייך ("כל הניגודים הנמצאים בהדעות, וכל אותה האפסיות שלפעמים נראה מחוג אחד על חברו... מתראים הם בתואר ריחוקים מקומיים של שתילים, שהם משמשים לטובת רענותם ושביעת יניקתם, כדי שכל אחד ואחד יתפתח במילואו, ותהיה הסגולה המיוחדת של כל אחד מחוטבה בכל פרטיה, מה שהקירוב היה מטשטש ומקלקל הכל. והאחדות המתואמה באה רק מתוך זה הריחוק, שרי בפירודא וסיים בחיבורא"). לא אשכנעך בשוויון ערך האדם ובכך שהומו זהה לחלוטין לכל אדם אחר ופשוט יש לו נטיות מיניות שונות. ודאי לא אשכנע אותך בדבר הנזק האיום שהממשל הצבאי עושה לצינות ולצדקת דרכנו. אבל שמא אוכל לשכנע אותך שללא חמלה ובלי אהבת ישראל לא נוכל להיות אנשי תורה, לא נוכל להיות מחנכים ולא נוכל לחיות יחד במדינתנו הריבונית?

בתקווה לתשובה מהירה (בכפל משמעות)

משה מאיר

מחלה פשתה בקהלנו, התקרשות התודעה. מאפייניה - בלוקים של עמדות, שאי אפשר להפריד ביניהן. או שאתה ליברל ואזי תומך בקהילה הגאה משתתף במצעד מתנגד למוסד המשפחה רואה בגבריות ונשיות הבניה מלאכותית מתנגד להתנחלויות, או שאתה פונדמנטליסט רואה בקהילה הגאה קבוצת סוטים מתנגד לשוויון בין נשים לגברים ותומך בהתנחלויות. די שתציג את אחד הרכיבים בתמונת עולמך, וכולם יודעים גם את היתר. המחלה הזאת כשהיא מתפשטת בסביבה אגריסיבית תוקפנית ומבטלת כל מינוי ציבורי, עלולה להפוך למחלה מסוכנת הגורמת לשיתוק אישי וציבורי.

ברצוני להציג כאן בפניכם שרטוט של תמונת עולם שונה, אני מתיימר לומר כי ביחס למחלה הנידונה - היא בריאה. אני מניח שרבים יחלקו על פרקים ממנה, וטוב שכך. היא באה מעולמו של יהודי מאמין אורתודוכסי, הרואה את החילוניות הליברלית כחלק מתמונת זהותו. כמובן שתעודת זהות שכזאת, מכילה מתחים הנפתרים בעולמי באופן מסויים. ובכן:

א. אני מאמין כי לכל אדם זכות להביא לידי ביטוי בביטחון ובכבוד, את הזהות בה הוא בוחר - כולל זהות דתית או לא דתית, כולל זהות מגדרית.

ב. אני מאמין כי המדינה חייבת להעניק את מלוא הזכויות לקהילה וליחידים הבוחרים בכל אחת מקשת הזהויות המצויות בנקודת הזמן הזאת בשוק הזהויות.

ג. אני מאמין כי זהויות, כולל הזהויות המגדריות, אינן הבניות מלאכותיות. מכאן נובע כי אחנך את תלמידי לגיבוש זהות גברית לגברים שבהם, וזהות נשית לנשים שבהן. התהליך ילווה בקשב רב למי שאיננו מתאים לזהויות הללו, ומתן תמיכה וסיוע לגיבוש זהותו שלו - השונה.

ד. אני מאמין כי מוסד המשפחה הוא מוסד מיטבי למימוש ערכי ואישי של בני האדם. על כן אחנך לבניית מוסד זה, תוך קשב ורגישות לאנשים הבוחרים שלא להקימו או להקימו באופנים אחרים.

ה. עובדה ספרותית היא כי התורה - במיוחד התורה שבכתב רואה את קיום היחסים ההומוסקסואליים כ'תועבה'. באותה המידה היא רואה את העבודה הזרה ככזאת. בתמונת עולמי לא כך הם הדברים. כחלק ממסורת החכמים שידעו לאחוז במתחים מעין אלה - כבפרשת בן סורר ומורה, אני הולך בדרך הזאת. בשפה שלי מדובר בבחירה ולא ב'תועבה' ולא ב'סטיה'.

ו. ההכרעה שהוצגה בסעיף הקודם, מתאימה להכרעות של בעלי הזהות הרפורמית. הם מכריעים על פי צו מצפונם ודעתם, במקום של פער בינו ובין התורה. אני אינני רפורמי אלא אורתודוכסי. הדבר בא לידי ביטוי בכל ארחות חיי ובקהילה אליה אני משתייך. ההכרעה בנושאה הזו יוצרת מתח, אותו אני נושא.

ז. הרפורמים בעיני הם קבוצת זהות יהודית, כל הבוחר להשתייך אליה מממש את זכותו. המדינה צריכה גם היא לדאוג לקהילה הזאת, בכל הדרכים בהן היא דואגת לכל אחת מקהילותיה. יחד עם זאת, אני חולק על הדרך הרפורמית, ומביא את המחלוקת הזאת לידי ביטוי בחיי ובכתיבתי.

ח. אינני פלורליסט. לא כל הדרכים שקולות בעיני. אני מאמין בדרך בה בחרתי, ורואה אותה כמקפלת בחובה אמת - כלומר התאמה לעולם ולמקורות היהדות. אני יהודי של בית המדרש, הרואה ערך

למרחב של מחלוקת בו מתמודדות הדרכים זו בזו. כל אחד מאמין באמונתו, כל אחד מחוייב למודעות לאחר המאמין אחרת.

ט. מקרה מבחן הוא הופעת אדם בבית המדרש, הרואה באמת שלו כמבטלת את האפשרות של דרכים אחרות. אני מושך את גבולות בית המדרש עד קצה גבול היכולת, תוך שמירה על מנגנונים השומרים על זכויות כל קבוצה. על כן אתמוך במתן זכות הדיבור ואף בנשיאת משרות לאומיות בידי אנשים שתמונת עולמם כזאת שתוארה בסעיף זה, תוך שמירה יתירה כדי שלא יפגעו באחרים. פגיעה איננה עצם הבעת דעתם, אלא מימושה בתקנה השוללת זכות מבני קבוצה מסוימת.

י. הדיבר העשירי הוא החשוב מכל: המתחים והסתירות קיימים בתשע הדברות הקודמות. מה שהופך את החיים על פיהן לדרך חיים הוא העין הטובה המחפשת את הטוב, תוך שמירה על חוט השדרה של הזהות.